

*аспірант кафедри англійської  
філології і перекладу  
Київського національного  
лінгвістичного університету*

## СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО, ВТІЛЕНОГО В АНГЛОМОВНОМУ АНЕКДОТІ, В УКРАЇНОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

**Постановка проблеми.** Вивчення способів перекладу мовних засобів комізму і їх критичний аналіз, безсумнівно, сприяють глибшому, всебічному пізнанню оригіналу, художніх цінностей певного народу і, врешті решт, розумінню його менталітету через художню культуру [14, с. 105]. Будь-який переклад вербального гумору, за Д. Чіаро [22], повинен мати на меті якомога точніше відтворення комічного ефекту оригіналу [22, с. 1].

У зв'язку з численними труднощами, переклад гумору – нелегкий процес [23, с. 163]. Як зазначав Д. Чіаро: «Словесний гумор подорожує погано» [22, с. 1]. Перегинаючи географічні межі, комічне має відповідати лінгвістичним і культурним елементам, які найчастіше характерні для вихідної культури, тобто культури, де твориться комічне, тим самим втрачаючи комічну силу в цільовій культурі [22, с. 1]. Тому комічне, виражене в слові, стоїть на межі «перекладність – неперекладність» [19, с. 84], ускладнює, але й актуалізує об'єкт перекладознавчого аналізу [6, с. 171], а переклад анекдоту як жанру комічного, що являє собою стислу комічну історію, створену і зрозумілу в межах окремої лінгвокультури, створює особливі труднощі для перекладача.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питанням перекладу комічного присвячені численні праці, зокрема таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Дж. Вандаел, Ю. В. Галяєва, Р. Діот, К. Є. Жук, Р. С. Колесник, І. Ю. Марченкова, Р. О. Орлова, О. А. Павловська, Д. Чіаро. Проте й нині вбачається брак наукових праць, що стосуються проблеми відтворення комічного, втіленого в англійськомовних анекдотах, в українськомовних перекладах.

**Постановка завдання.** З огляду на актуальність проблеми відтворення комічного у перекладі та розповсюдженість анекдоту як жанру комічного основним завданням статті є визначення засобів перекладу в українськомовних перекладах комічного, втіленого в англійськомовних анекдотах.

**Виклад основного матеріалу.** Переклад комічних текстів, зокрема анекдотів, передбачає знання особливостей культури країни, мовної картини світу [7, с. 171]. Як відомо, комічне має досить чіткі національні характеристики, які виявляються і у виборі його предмету, і у різних «технологіях» створення сміхового ефекту. Ця специфіка не завжди піддається чіткому формулюванню, оскільки феномени людської культури взагалі ніколи не підлягають остаточній формалізації. Проте і на професійному, і на побутовому рівні визнана відмінність різних національних гумористичних традицій [3, с. 59–70].

Під час перекладу текстів анекдотів прагнення перекладача передати гумор оригіналу часто зустрічає опір із боку приймаючої культури і мови цієї культури через відсутність аналогічних понять і аналогічних ситуацій, оскільки цей процес передбачає перенесення твору не тільки з однієї мовної системи, але і з однієї ментальної сфери в іншу [7, с. 171–172]. Тому переклад комічного, вираженого в слові (яке, тим не менш, не може бути абстрактним і неминуче пов'язане з ситуацією), вимагає розпізнавання і правильної інтерпретації прагматичного контексту, що включає сукупність знань, які об'єднують автора і адресата, обставини спілкування, комунікативну інтенцію автора, його оцінне ставлення до змісту висловлювання, установку на досягнення комунікативного ефекту, а також культурологічний фон, оскільки комізм слова в різних мовах має визначену національно-культурну специфіку і відображає унікальність кожної мови і кожного народу [5].

До того ж причини труднощів перекладу мовних прийомів створення комічного в анекдотах полягають у розбіжності семантичних структур слів у різних мовах, розбіжності конотативних компонентів їхніх значень, розбіжності обсягу фонових знань у носіїв різних мов. Під час вибору мовного засобу в перекладі не виключено спотворення комунікативного наміру та привнесення в текст перекладу смислів, що відображають перекладацьку суб'єктивність, і відмінних від смислів, присутніх в оригіналі [15, с. 46].

Основні характеристики перекладу комічного, втіленого в англійськомовних анекдотах, зводяться до наступних: 1) якість відтворення семантики в перекладі забезпечується досягненням заданого прагматичного ефекту шляхом застосування функціонально адекватного оригіналові організованого комплексу засобів рідної мови; 2) під час перекладу анекдотів українською необхідно враховувати особливості їх лінгвостилістичної та лінгвопрагматичної організації, а також системно-функціональну взаємозумовленість авторських прийомів і засобів у процесі смисловідтворення; 3) мовні засоби створення комічного є системним смисловідтворювальним комплексом, що забезпечує організацію текстового простору, а отже, реалізує авторські комунікативно-прагматичні установки [10, с. 50]; 4) особливого значення в текстах анекдотів набуває національний характер гумору, а специфіка перекладу в такому разі полягає не тільки в збереженні оригінальної прагматичної мети, а й в адекватності відтворення національного характеру комічного засобами іншої мови; 5) труднощі перекладу пов'язані не лише зі знанням мови, а й з умінням перекладача знаходити в різних мовних системах міжмовні лінгвопрагматичні відповідники [16, с. 23]; 6) неточна передача комічного призводить до комунікативних невдач і порушення цілісності сприйняття тексту [4, с. 32].

Таким чином, в процесі відтворення анекдотів необхідно забезпечити такий тип міжмовної комунікації, за якого створений текст у мові перекладу міг би виступати як повноцінна комунікативна заміна оригіналу й

ототожнюватися з оригіналом у функціональному, структурному і змістовому відношенні, зберігаючи водночас комічний ефект [8, с. 6]. Для вираження повноцінного ефекту комічного у перекладі потрібно зважати на особливості процесу міжмовної комунікації, специфіку мовних актів, співвідношення смислів (вираженого і такого, що мається на увазі), а також на вплив контексту і комунікативної ситуації на розуміння тексту й інших факторів, що визначають кінцеву відповідність тексту оригіналу. Така відповідність має на меті створення адекватного перекладу, який забезпечує прагматичні завдання перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності, відповідає жанрово-стилістичним вимогам до текстів даного типу та суспільно визнаній конвенціональній нормі перекладу [9, с. 233].

Розглянемо на прикладі: *Two blondes fell down a hole. One said, “It’s dark in here, isn’t it?” The other replied, “I don’t know; I can’t see”* [24]. Вважається, що за допомогою анекдоту створюються образи, які виглядають схематично і містять «ярлики», що підкреслюють різні недоліки. Надалі ці ярлики вже сприяють створенню стереотипів. Так, комічний ефект у наведеному анекдоті базується на стереотипі про жінку-блондинку як про людину з надзвичайно обмеженим кругозором, що не розуміє причинно-наслідкових зв’язків.

Анекдоти про блондинок є типовими для англомовного гумору. Однак варто вказати на те, що для українського гумору вони також є типовими. Наприклад, чоловік дружині-блондинці: «*Ти стала багато часу і грошей витрачати на перукарню*». «*А що робити? Багато хто говорить, що у мене з головою не в порядку*».

Спільність концептуальних картин світу англомовної та українськомовної лінгвокультур, що виражається в однаковому стереотипному сприйнятті блондинок, у цьому разі дозволяє зробити висновки про можливість створення перекладу наведеного анекдоту без заміни образу блондинки іншим: *Дві блондинки впали в яму. Перша каже: «Тут темно, чи не так?» Інша відповідає: «Не знаю, мені не видно»*.

Свою чергою необхідність створення адекватного перекладу з урахуванням прагматичних завдань анекдоту, його жанрово-стилістичних особливостей та інших факторів відбивається на виборі стратегій і тактик перекладу мовних засобів створення комічного.

Під стратегією перекладу розуміємо метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземної мови на мову перекладу комунікативної інтенції відправника, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії та підкатегорії [13, с. 149]; це програма здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, яка визначається специфічними особливостями цієї ситуації і метою перекладу, а також визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках певної комунікативної ситуації [18, с. 172].

Тактика перекладу, своє чергою, визначає, які саме смислові або формальні характеристики мовних одиниць оригіналу (денотативного, сигніфікативного, конотативного значення, прагматичних або формальних характеристик) підлягають відтворенню в перекладі [2, с. 30]. Як слушно зазначає Т. Андрієнко, стратегії й тактики перекладу різняться за характером об’єктів, на які вони спрямовані, або за рівнями когнітивних процесів, які вони контролюють [2]. Необхідність розмежування стратегій і тактик перекладу пов’язана з їх спрямованістю на різні об’єкти [2, с. 30].

У перекладознавстві досі не існує єдиної думки щодо переліку стратегій і тактик, що використовуються під час перекладу комічного. Зокрема, під час визначення переліку стратегій відтворення комічного М. Пилипчук [17] бере до уваги ступінь наближення культурного компоненту тексту до цільового читача, називаючи основними стратегіями перекладу комічного (на прикладі анімаційних фільмів) стратегії доместикації та форенізації.

Доместикація, або одомашнення, розуміється як стратегія наближення тексту до культури мови, якою він перекладається. Тут може спостерігатися втрата інформації тексту оригіналу [20, с. 251–252]. Наприклад: *A skeleton walks into a pub and says, “Pint of bitter and a top”* [24] – *Скелет заходить у паб і каже: «Бокал пива і швабру»*. В анекдоті скелет замовляє конкретний вид пива – *bitter* ‘біттер’ – гірке пиво, сорт світлого елю. Оскільки споживання елю є взагалі нетиповим для української культури, перекладач вдається до передачі іменника *bitter* як *пиво*, оскільки це дозволяє зберегти ідею про напої, точно передаючи ситуацію, коли скелет задалегідь передбачив, що пиво буде з нього вилитися на підлогу.

Форенізація, або очуження, – це стратегія збереження культурного компоненту тексту оригіналу в перекладі [20, с. 251–252]. Наприклад: *A husband stepped on one of those penny scales that tell you your fortune and weight and dropped in a coin. “Listen to this,” he said to his wife, showing her a small, white card. “It says I’m energetic, bright, resourceful and a great person”. “Yeah,” his wife nodded, “and it has your weight wrong, too”* [24] – *Чоловік підійшов до терезів, які за пенс одночасно описують характер і вимірюють вагу, і опустив монету. «Слухай, – сказав він дружині, показавши їй маленьку, білу карту. – Тут говориться, що я енергійна, яскрава, винахідлива і чудова людина». «Так, – кивнула дружина, – вагу вони теж вказали неправильно»*. У представленому анекдоті переклад із застосуванням форенізації вимагає від перекладача переструктурування фрази із додаванням опису для того, щоб зробити концепт зрозумілим для адресата-українця: *one of those penny scales that tell you your fortune and weight – терезів, які за пенс одночасно описують характер і вимірюють вагу*, однак саме поняття англійського пенса *penny* – *пенс* зберігається, апелюючи до англійської культури.

Під час перекладу комічного використовуються різноманітні перекладацькі трансформації: антонімічні, метонімічні й інші заміни, спричинені необхідністю перетворення образної основи комічного, конкретизація, диференціація і генералізація значень для зняття лексико-контекстуальної невідповідності, смисловий розвиток і додавання як експлікований прояв прагматичної установки на рецептора, компенсація змістовних і стилістичних втрат [12, с. 167].

Оскільки перекладацькі трансформації можна розуміти як мінімальні одиниці реалізації стратегій і тактик перекладу, розглянемо більш детально їх перелік і класифікацію. У найбільш загальному вигляді перекладацькі трансформації поділяють на лексичні, лексико-семантичні, граматичні та лексико-граматичні.

До лексичних перекладацьких трансформацій належать транскрипція, транслітерація та калькування. Транскрипція і транслітерація – це способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою літер мови перекладу. Так, методи транскрипції та транслітерації є ефективними під час відтворення власних назв, слів-інтернаціоналізмів, онематопії тощо. Зокрема, транскрипція в наступному прикладі використовується під час перекладу слова *barbeque*: *A man walks into a bar and says, "Ouch that's hot". It was a BARbeque* [24] – *Чоловік заходить у бар і каже: «Ой, тут жарко». Це було БАРбекю*. Комічне в наведеному анекдоті базується на поєднанні слів *bar* та *barbeque*, тобто представленні слова *bar* як компонента слова *barbeque*. Таке ж поєднання можливе під час транскрибування іменника *barbeque* як *барбекю*, тому наведена перекладацька трансформація дозволяє актуалізувати подвійний план у розглядуваному анекдоті.

Досить дієвим засобом перекладу текстів анекдотів є калькування, однак його застосування обмежується випадками повного співпадіння фрагментів концептуальних і мовних картин світу англійців та українців, представлених в анекдотах, наприклад: *Did you hear about the two antennae that got married? The wedding wasn't very good, but the reception was terrific!* [24] – *Ви чули про дві антени, які одружилися? Саме весілля було не дуже, але прийом був приголомшливим!* Комічний ефект анекдоту закладено у грі слів, заснованій на полісемії: *The wedding wasn't very good, but the reception was terrific!*, де *reception* може означати як прийом гостей, так і прийом сигналу. В українській мові існує аналогічне слово *прийом*, в якому реалізується відповідна полісемія, тому у цьому разі можливим є відтворення фрагменту *the reception was terrific* шляхом калькування як *прийом був приголомшливим*.

Лексико-семантичні перекладацькі трансформації включають диференціацію, модуляцію, генералізацію та конкретизацію [11, с. 113]. Зокрема, шляхом застосування диференціації перекладач отримує можливість адаптувати текст перекладу до норм мови перекладу, наприклад: *Q: What did the 0 say to the 8? A: Nice belt!* [24] – *Питання: Що нуль сказав вісімці? Відповідь: Класний пояс!* Ключовою для розуміння анекдоту постає фраза *Nice belt!* як відповідь на загадку. Прикметник *nice* ‘гарний’ під час перекладу наведеного анекдоту відтворено як *класний*, тобто з метою адаптації анекдоту до норм мови перекладу перекладач обирає варіант перекладу із сленговим забарвленням.

Генералізація застосовується під час перекладу анекдотів, що містять специфічні слова, які не мають повних відповідників в українській мові, наприклад: *I was going to make myself a belt made out of watches, but then I realized it would be a waist of time* [21] – *Я хотів зробити ремінь із годинників, але потім я зрозумів, що це буде марнування часу*. Під час перекладу наведеного анекдоту іменник *watch* ‘наручний годинник’ відтворено більш загальним іменником *годинник*, що, однак, дозволяє зберегти ідею про марнування часу.

Застосування конкретизації обумовлене необхідністю пояснення та уточнення значення деяких багатозначних слів, наприклад: *Man walking down the street meets a friend who has a lobster tucked under his arm. "Are you taking that lobster home to dinner?" he asks. "No," says friend, "he's had his dinner and now I'm taking him to the pictures"* [24] – *Чоловік іде по вулиці і зустрічається з другом, який несе омара*. «*Ти несеш цього омара додому на обід?*» – питається він. «*Ні, – відповідає його друг, – він щойно пообідав, а тепер я веду його в кіно*». Одним із засобів творення комічного в цьому анекдоті є фраза *he's had his dinner and now I'm taking him to the pictures*, де *pictures* ‘картини’, ‘кінематографія’ передає місце, куди чоловік планує віднести омара. У перекладі наведений іменник передано як *кіно*, тобто місце – кінотеатр.

Модуляція використовується як засіб трансформування значення лексичної одиниці мови оригіналу з метою зробити її більш зрозумілою для адресата анекдоту в перекладі. Розглянемо на прикладі: *Three vampires are sitting at a bar. Bartender asks the first one what he wants. "I think I'll have a glass of blood". "Okay, what'll you have?" he asks the second vampire. "That sounds good. I'll have a glass of blood too". "And what can I get for you?" he asks the third vampire. "I'll have a glass of plasma," said the third vampire. "Okay," said the bartender, "That's two bloods and a blood light, then"* [24] – *Три вампіри сидять у барі. Бармен запитує першого про те, що він п'є. «Я думаю, що буду келих крові». «Гаразд, а що ви будете?» – питає він другого вампіра. «Звучить непогано. Я також буду склянку крові». «А що будете ви?» – питає бармен третього вампіра. «Я буду склянку плазми», – відповідає він. «Гаразд, – сказав бармен. – Дві склянки звичайної крові та одна – дієтичної»*. В наведеному анекдоті основою комічного постає позиціонування плазми крові як легкого напою для вампірів порівняно із повноцінною кров'ю. Для того щоб продемонструвати таку різницю, перекладач відтворює іменник *light* ‘легкий’ як *дієтичний*.

До переліку граматичних перекладацьких трансформацій належать транспозиція, граматичні заміни, додавання та вилучення [11, с. 113]. Зокрема, використання транспозиції часто є зумовленим необхідністю створення евфонії тексту та адаптації його до граматичних норм мови перекладу як у наступному анекдоті: *"Doctor, doctor! I've had a sore stomach ever since I ate three crabs last week." "Did they smell bad when you took them out of their shells?" "What do you mean 'took them out of their shells'?"* [1, с. 124] – «*Лікарє, лікарє! У мене болить шлунок з тих пір, як я минулого тижня з'їв три краби*». «*Вони якось погано пахли, коли ви очистили їх від панцира?*» «*Що ви маєте на увазі, коли говорите "очистили їх від панцира"?*» Зміна порядку слів у реченні є ефективним засобом адаптації тексту анекдоту до норм української мови.

Граматичні заміни поділяються на морфологічні та синтаксичні. Значна кількість морфологічних заміни передбачає заміну однієї частини мови іншою, що зумовлюється нормами уживання окремих частин мови у мові оригіналу та мові перекладу: *Q: Why did the worker get fired from the orange juice factory? A: Because he couldn't concentrate* [24] – *Питання: Чому працівника звільнили з заводу апельсинового соку? Відповідь: Через проблеми*

з **концентрацією**. У наведеному анекдоті комічне вербалізується шляхом використання гри слів, заснованої на полісемії дієслова *concentrate*. Оскільки перекладач не знаходить можливості обіграти в українській мові слова *концентрувати / концентруватися* через наявність частки *-ся*, яка впливає на значення слова, то обирається більш нейтральний за граматичними характеристиками іменник *концентрація*, який передає ту саму полісемію, що і в мові оригіналу – концентрація може стосуватися як людини, що концентрується, так і концентрації соку в готовому продукті. Гра слів, таким чином, передається із заміною дієслова *concentrate* іменником *концентрація*.

На синтаксичному рівні граматичні заміни – це зміна складу головних та другорядних членів речення, яка відбувається під час перекладу наступного анекдоту: *Q: What will Postman Pat be called when he retires? A: Pat [24] – Питання: Як будуть називати листоношу Пета, коли він вийде на пенсію? Відповідь: Пет.* Для передачі наведеного анекдоту використовується заміна дієслова в пасивному стані *will be called* дієсловом в активному стані *будуть називати*, що призводить до заміни головних та другорядних членів речення – якщо в оригіналі граматичною основою першої частини речення постають слова *will Postman Pat be called*, то у перекладі речення перетворюється в неозначено-особове з присудком *будуть називати*, що спрощує сприйняття такого анекдоту представником української мовної культури через спрощення його синтаксису.

Різниця між етнокультурними особливостями концептуальних картин світу англійців та українців призводить також до необхідності застосування трансформації додавання, за допомогою якої перекладач має можливість пояснити такі відмінності, наприклад: *“Doctor, will I be able to play the piano after the operation?” “Yes, of course.” “Great! I never could before!” [1, с. 49] – «Лікарє, я зможу грати на піаніно після операції?» «Так, звичайно, зможете.» «Чудово! Раніше не вмів!».* Причиною застосування додавання під час перекладу речення *Yes, of course* як *Так, звичайно, зможете* є необхідність передачі стилю спілкування лікаря з пацієнтом, який намагається якомога зрозуміліше донести інформацію до пацієнта, тому в українській мові ситуація подвійного ствердження є нормою, що передається з використанням трансформації додавання.

Випадки застосування трансформації вилучення не знижують адекватності перекладу. Зокрема, вилученню підлягають певні очевидні вислови, які лише ускладнюють синтаксис тексту анекдоту, як у наступному прикладі: *As the doctor completed an examination of the patient, he said: “I can’t find a cause for your complaint. Frankly, I think it’s due to drinking.” “In that case,” said the patient, “I’ll come back when you’re sober” [1, с. 73] – Лікар, закінчивши огляд, каже: «Я не можу зрозуміти, що з вами. Чесно кажучи, думаю, що справа в алкоголі.» «В такому разі, – говорить пацієнт, – я повернуся, коли ви протверезієте».* В цьому анекдоті комічне вербалізується через іронію *“In that case,” said the patient, “I’ll come back when you’re sober”*, тому вилучення сполучення *of the patient* не призводить до втрати змісту анекдоту та прийому створення комічного, однак видаляє із тексту семантично надлишковий елемент.

До лексико-граматичних перекладацьких трансформацій відносимо антонімічний переклад та цілісне перетворення [11, с. 115]. Антонімічний переклад застосовується тоді, коли перекладач стикається із необхідністю відтворення певних компонентів тексту анекдоту з урахуванням норм української культури, наприклад: *“Is it really true that everything between Rosalie and you, Michael, is over? A whole year you were keeping company.” “Just imagine!” “And did you tell her about your rich uncle whose only heir you are.” “It was just because I told her about it. She left me to become my auntie” [1, с. 35] – «Невже Розалія порвала з тобою, Майкл? Адже ви цілий рік були нерозлучні.» «Так, уяви собі!» «А ти розповів їй про свого багатого дядечка, у якого ти єдиний спадкоємець?» «Саме так, розповів. Вона кинула мене, щоб стати моєю тітонькою».* В оригіналі використано словосполучення *keeping company*. Однак для української культури просто бути разом, «в одній компанії», – недостатня характеристика для серйозних стосунків, тому перекладач обирає більш доцільне українське слово *нерозлучні*, що характеризує наявність глибокого зв’язку між партнерами. Представлений різновид антонімічного перекладу являє собою формальну негативацію, оскільки словосполучення без заперечної частки *keeping company* відтворено словосполученням із заперечним префіксом *нерозлучні*.

Використання цілісного перетворення є доцільним також за необхідності переструктурування інформації в анекдоті з метою акцентувати увагу на основній інформації, як під час перекладу наступного анекдоту: *There was a lawyer and he was just waking up from anesthesia after surgery, and his wife was sitting by his side. His eyes fluttered open and he said, “You’re beautiful!” and then he fell asleep again. His wife had never heard him say that so she stayed by his side. A couple minutes later his eyes fluttered open and he said “You’re cute!” Well, the wife was disappointed because instead of “beautiful” it was “cute.” She said, “What happened to ‘beautiful’?” His reply was “The drugs are wearing off!” [24] – Адвокат прокинувся від наркозу після операції, а його дружина сиділа поруч. Його очі розкрилися, і він сказав: «Ти прекрасна!», а потім знову заснув. Його дружина ніколи не чула, щоб він таке казав їй, тому вона залишилася біля нього. Через пару хвилин його очі відкрилися, і він сказав: «Ти мила!» Дружина розчарувалася, тому що замість «прекрасної» вона стала «милою». Вона сказала: «Що сталося з “прекрасною”?» Він відповів: «Наркоз перестав діяти».* У наведеному випадку зав’язка анекдоту *there was a lawyer and he was just waking up from anesthesia after surgery* в перекладі передається у більш спрощеному вигляді для того, щоб акцентувати увагу на актуальній саме для анекдоту ситуації: *адвокат прокинувся від наркозу після операції*.

**Висновки та пропозиції.** Отже, відтворення англійських анекдотів в україномовному перекладі вимагає врахування як лінгвістичного (мовного), так і екстралінгвістичного (культурного) аспектів його створення. Відтворення мовних засобів творення комічного в анекдотах повинно передбачати створення такого типу міжмовної комунікації, за якого текст перекладу може виступати повною функціональною заміною оригіналу, а це вимагає правильного обрання відповідних стратегій і тактик перекладу, зокрема, вибір між збереженням засобу творення комічного, його заміною іншим засобом, його вилученням, поясненням тощо. Визначальну роль у застосуванні

окремих стратегій і тактик перекладу анекдотів відіграють перекладацькі трансформації, які можна вважати засобом розв'язання проблеми неперекладності комічного. Перспективним напрямом для подальших досліджень вважаємо подальше вивчення ролі перекладацьких трансформацій під час перекладу англійських анекдотів українською, а також вивчення особливостей їх перекладу залежно від обраної стратегії.

#### Література:

1. Английские анекдоты = English Jokes/ подготовка текста С.А. Матвеева. М.: АСТ, 2014. 127 с.
2. Андрієнко Т. Когнітивний аспект перекладацького дискурсу. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2016. № 3(1). С. 23–33.
3. Боров Ю. Комическое. М.: Искусство, 1970. 269 с.
4. Влахов С.И., Флорин С.В. Непереводимое в переводе. М.: Международные отношения, 1980. 340 с.
5. Галяева Ю.В. Комическое в переводе. URL: <http://msu-research.ru/index.php/translating/132-translating/1575-komicheskoe> (дата звернення: 09.08.2018).
6. Жук Е. Е. Особенности изучения языковых средств комического и их перевода (на материале произведений О. Генри и П.Г. Вудхауса). URL: [http://www.vestnik.adygnet.ru/files/2012.3/2026/zhuk2012\\_3.pdf](http://www.vestnik.adygnet.ru/files/2012.3/2026/zhuk2012_3.pdf) (дата звернення: 09.08.2018).
7. Колесник Р.С. Специфіка відтворення комічного в художньому перекладі (на прикладі коротких оповідань Курта Тухольського). *Вісник Житомирського державного університету*. 2009. № 49. С. 171–174.
8. Колесниченко С.А. Условия реализации стилистического приема игры слов в английском языке: автореф. дисс. кан. филол. наук. Л., 1984. 20 с.
9. Комисаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Выс. шк., 1990. 253 с.
10. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К.: Юніверс, 2003. 265 с.
11. Максимов С.С. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). К.: Ленвіт, 2006. 175 с.
12. Марченкова І.Ю. Іронія як культурна проблема перекладу. Особливості відтворення іронії на прикладі оповідання Курта Тухольського «Берлін! Берлін!». *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 166–169.
13. Михайленко О.А. Поняття «перекладацькі стратегії» як складова стратегічної компетенції. *Педагогічні науки*. 2014. № 121. С. 148–154.
14. Орлова Р.О. Юмор фронтіра в розповідях О. Генрі як перекладацька проблема. *Мировая литература на перекрестке культур и цивилизаций*. 2015. № 4 (12). С. 104–112.
15. Павловская Е.А. Особенности передачи комического эффекта при переводе произведения А. Милна «Винни-Пух и все-все-все». *Актуальные проблемы теоретической и прикладной лингвистики* / под ред. Е. П. Сосниной. Ульяновск: УлГТУ, 2012. С. 42–46.
16. Пальчун Г.П. Текст и дискурс в переводческом ракурсе. *Социокультурные проблемы перевода*. 2006. № 7. Ч. 2. С. 132–136.
17. Пилипчук М. Поєднання стратегій доместикації та форенізації в аудіовізуальному перекладі. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2016. № 33. С. 151–162.
18. Сдобников В.В. Стратегия перевода: общее определение. *Вестник Иркутского государственного лингвистического университета*. 2011. № 1. С. 166–172.
19. Diot R. Humor for Intellectuals: Can It Be Exported and Translated? The Case of Gary Rudeau's in Search of Reagan's Brain. *Meta*. 1989. Vol. 34 (1). P. 84–87.
20. Gile D. Basic concepts and models for interpreter and translator training. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Pub. Co, 2009. Vol. 15. 283 p.
21. Jokes Section. Reader's Digest. URL: <https://www.rd.com/jokes/> (дата звернення: 09.08.2018).
22. Translation, Humor and Media / ed. by D. Chiaro. London: Continuum International Publishing Group, 2010. 288 p.
23. Vandaele J. Introduction: (Re-)Constructing Humour: Meanings and Means // *Translating Humour* / ed. by J. Vandaele. Manchester: St. Jerome Publishing, 2002. P. 149–170.
24. Wiseman R. 1001 Jokes. URL: <https://richardwiseman.files.wordpress.com/2011/09/jokes1.pdf> (дата звернення: 09.08.2018).

#### Анотація

#### О. СОДЕЛЬ. СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО, ВТІЛЕНОГО В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ АНЕКДОТІ, В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У статті розглянуто основні стратегії і тактики відтворення в україномовних перекладах комічного, втіленого в англійських анекдотах. Зокрема, увагу зосереджено на основних проблемах перекладу комічних текстів, представлено визначення понять стратегії і тактики перекладу, визначено особливості застосування стратегій доместикації та форенізації під час перекладу анекдотів, а також представлено перекладацькі трансформації як мінімальні одиниці стратегій і тактик перекладу. У статті увагу зосереджено на особливостях застосування окремих лексичних, лексико-семантичних, граматичних та лексико-граматичних перекладацьких трансформацій як засобів перекладу англійських анекдотів українською мовою.

**Ключові слова:** комічне, анекдот, переклад, стратегія перекладу, тактика перекладу, доместикація, форенізація, перекладацька трансформація.

**Аннотация**

**А. СОДЕЛЬ. СТРАТЕГИИ И ТАКТИКИ ПЕРЕДАЧИ КОМИЧЕСКОГО,  
ВОПЛОЩЕННОГО В АНГЛОЯЗЫЧНОМ АНЕКДОТЕ, В УКРАИНОЯЗЫЧНЫХ ПЕРЕВОДАХ**

В статье рассмотрены основные стратегии и тактики воспроизведения в украиноязычных переводах комического, воплощенного в англоязычных анекдотах. В частности, внимание сосредоточено на основных проблемах перевода комических текстов, представлено определение понятий стратегии и тактики перевода, определены особенности применения стратегий доместикации и форенизации при переводе анекдотов, а также представлены переводческие трансформации как минимальные единицы стратегий и тактик перевода. В статье внимание сосредоточено на особенностях применения отдельных лексических, лексико-семантических, грамматических и лексико-грамматических переводческих трансформаций как средств перевода англоязычных анекдотов на украинском языке.

**Ключевые слова:** комическое, анекдот, перевод, стратегия перевода, тактика перевода, доместикация, форенизация, переводческая трансформация.

**Summary**

**O. SODEL. STRATEGIES AND TACTICS OF RENDERING  
IN UKRAINIAN TRANSLATION THE COMIC EMBODIED IN ENGLISH ANECDOTE**

The article deals with the basic strategies and tactics of rendering comic embodied in English anecdotes in Ukrainian-language translations. In particular, attention is focused on the main problems of the translation of comic texts, the definition of the concepts of the strategy and tactics of translation, the features of applying the strategies of domestication and foreignisation in course of rendering anecdotes, and the translation transformations as the minimum units of strategies and tactics of translation are presented. The article focuses on the peculiarities of applying individual lexical, lexical and semantic, grammatical, and lexical and grammatical translation transformations as a means of rendering English-language anecdotes into Ukrainian.

**Key words:** comic, anecdote, translation, translation strategy, tactics of translation, domestics, formalization, translation transformation.